

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethetők: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalnak, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.

Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett 2. sz., az emelet hátsó részében.

Hirdetési díj: 6t. hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasensteint és Vogelnél (Neuer-Markt 11. sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse, officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyiltér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj 1872 szeptember-decemberre 4 forint oszt. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Hazánk ős erdőiről.

Az a hír jár szét erdélyrészi kis országunkban, hogy egy nagy külföldi társulat ügynői az ős erdőségek, havasok birtokosainak igényeket tesznek, előlegeket adnak erdőre-seikért, mihelyt az 200—300 holdat terjedelmével meghalad.

Egy esetet hitelesen is tudunk, s ez a II-ik román volt határőrezred revindicált havasterülete, a miért nagy összeget ígértek román kiküldött ügynők, faluról falura járva, beleegyezésre a községeket egyenként felszólítva.

Mondják, hogy maga a magas kormány is államerdőségeink egy részét Vajda-Hunyad környékén eladónak tette, vagy tán egy ily társulatnak már át is engedte.

A hírt ténynek nem mondjuk; tanácsadás sem kíván lenni felszólalásunk. De ama példabeszéd igazságát nem lehet tagadni: szél-fu-vatlan nem indul s a hol füst van, tűznek is kell lenni.

Elmondunk tehát némely nézeteket ez alkalomból, azokra bízva a dologban való cselekvést, a kiknek ez mint képviselőknek vagy kormányférfiaknak kötelessége.

Tudva van, hogy 1864 óta a székely és román határőrezredek kerületeiben levő faluk lakosi rengeteg kiterjedésű ős erdőségeket kaptak vissza a kincstártól, az ugynevezett **visszafoglalt havasokat**, melyek 1763 óta részint a katonaság kezében s katonai kormányhatalom alatt, részint államkincstári erdőszhivatal felügyelete alatt állván, régi erejükben és épségükben megmaradtak, csak a közöttük levő tisztás helyeket használták legelőknak, a romlott fákat hamuzsirnak, szénnek sat.

Ez erdőségek hasznabereiből a határőrezredek ruházati s iskolai költségei fedeztetek. Most azonban a határőrségi intézmény megszűnván, e havasok az egykori határőrfalvákban adtak vissza, részint nevelési célokra közösen, részint az egyes faluk által külön joggal használandólag.

Ha tehát való az a hír, mit fennebb jeleztünk: nem lehet más nagy erdőségekről szó, mint az érintettekről. Ős erdője már ma a visszafoglalt havasokon kívül csak igen kevés falunak vagy nagy birtokosoknak vannak, mely nagy birtokosok közt első helyen áll az állam. Ily nagy erdőségek a zalahnai, vajdahunyadi, görgényi és dévai fiscalis uradalmakhoz tartozók; a gyalui, thorockói, hátszegvidéki, fogarasi sat. magán uradalmi havasok.

Az ország közepében levő kisebb-nagyobb erdőségek itt nem foroghatnak fenn; ezeket falvaink többnyire vandal természetű népe megnőni nem engedi. Sűrű falvaink között már inkább csak cziherek az erdők; alig van az egyházaknak s községeknek itt-ott szálal, szép erdője. A mire pedig az érintett külföldi társulat venni akarja, azon ezéla aprócseprő erdőcskék 40—50 éves fái nem alkalmasok. Nekiszázados cser s óriás növési kőrifák kellene. Nem régen is az erdélyi északi havasokból több száz mázsá kőrifát szállítottak Triestbe, nagy árt adva érte.

A mint a vasut beljebb-beljebb megy hazánkba, mindinkább látjuk erdőink értékét.

Sok százezer forintot kaptak már birtokosaink vasuti sintalpakért. De egyszersmind az ős tölgyfákra való nagy szükség is élénk áll kielégítést követelve.

Komoly kérdésül áll előttünk tehát már most az, hogy a midőn egyfelől az ország kebelében erdőink csaknem általános pusztulását, másfelől vasutaink kiépítése által a folyvást növekedő szükségét látjuk, állam- és nemzetgazdasági szempontból helyes és megengedhető-e a hazánkat körülvevő s még itt-ott a középpontokon is levő ős erdőinknek idegen nyereszkedő társaság kezeibe s birtokába adása?

Mi azt mondjuk: nem helyes, nem megengedhető. Videant consules, ne quid detrimenti respublica capiat.

De vigyázzanak nagy birtokosaink és a falvak községei is az idők változására, ne siessenek erősen erdőbirtokuk eladásával. Azokban az ország kimondhatlan kincsét, kimeríthetetlen jövedelemforrást bir. Régen ismeretlen volt hazánk, rosz utaink miatt nem közeledhetett felénk a pénzes és iparos külföldi. Ma másképen van. Egy igénytelen német Parajdon egy belső telket, határan egy jókora fenyves-részt vett meg pár ezer forintot; s ma oly gyufagyára van, hogy a vidék munkás része 36—40,000 forintot vesz be tőle évenként munkadíjban — a telek és erdő értékét az ipartűgyesség megszárszorozta.

Nélkülözzünk még keveset, várakozzunk néhány évet, míg pénzügyaink javulnak, míg real-iskoláinkból szakképzett iparos osztály kerül ki.

Vagy ha nem lehet, alakítsunk mi társulatokat, vegyék meg a mi tőkepénzes embereink, hogy ne menjen idegen kezekre ősünk drága kincse.

S ezt bátrak vagyunk különösen a pénzügyminiszter ur figyelmébe ajánlani. Az állam várhat, áldozatot tehet, példát nyújthat a főbb birtokosoknak; ne járjon ő az eladásban elől, a jelennel a jövőt ne emésztesse fel. Csekély az a haszon, mit ma az erdőségekből bevezünk, ahöz képest, a hová azok értéke csak egy tized múlva is növekszik.

Eddigelő századok folytán azon tulságban jártunk, hogy roppant erdőségeinknek hasznát sem tudtuk venni — ott heverték halt tőkékként; most a másikba esünk, hogy a jelen kapzsiságának jövedő századok érdeke, késő nemzedékek jöletforrása áldoztassék fel.

Hazánk erdőiről veszi nevét; de már is van sok vidéke, a hol kopár hegyeknél, kietlen pusztaságnál egyebet nem lát a szem. Erdőtörvényünk nincs. Minden évben egy faluval kevesebb lesz, a melynek erdejét a könnyelmű rövidlátás letarolta. Vigyázzunk, nehogy saját hazánkban idegenektől kelljen vennünk egykor az utolsó deszkának vagy zsendelynek való fenyőfát.

Őserdőink egy drága állami és nemzetgazdasági vagyon, ezen kívül őrfala szép hazánkban, a mik egyszersmind légkörnyünket mérséklék, s az esőviszonyokat és termékenységet szabályozzák — védjük, tartjuk fenn azokat, s ha lehet adjuk át unokáinkra!

Ghyecy Kálmán nyilatkozatáról.

(Elmondá a baloldali kör sept. 7-ki értekezletén.)

II.

(KNG.) A balközép eddigi programját Ghyecy nyilatkozata csaknem halomra dönti, sok részben annyira közelínek eszméi a deákpárti elvekhez, hogy azokat a Deák-körben elmondva, bizonynyal százszorta nagyobb részvért talált volna, mint ez saját pártja kebelében történt.

Ghyecy nem mondja, hogy nem kell közös minisztérium. A külügyekre nézve elismeri, hogy a magyar és osztrák államnak egy uralkodója levén, a külügyeknek közöseknek kell lenni; a közös pénzügyminisztériumnál a pénztári kezelés megváltoztatását óhajtja; a hadügynél pedig bevalja, hogy itt csak a fejedelmi teljhatalom és a közös felelős hadügyér közt lehet választani, e kettő közt pedig alkotmányos érzék és józan értelemmel vajmi könnyű a választás, miután a fejedelem, mint Ghyecy is mondja, ez ügyeket is csak közvetítő közgekkel kezelhetné, tehát felelősség nélküli tábornokok által.

E szerint hová lesz a hangzatos balközépi jelszó: nem kell közös minisztérium!

Ghyecy reá mutat a pragmatica sanctio által létesült szövetség „elutasíthatlan következményei”-re, s hangsúlyozván azt, hogy a kiegyezési törvények megtartandók mindaddig, míg törvényhozás útján megváltoztatnak;

hogy a külügy közössége ellen nem szólhat; a közös pénzügy reformját kívánja, — úgy az önálló magyar bankot, s maga idejében előnyösebben megújítandó vámszövetséget is; hogy magyar hadserget óhajt oly formán, mint áll a bajor a porosz mellett; — a delegatiót illetőleg pedig így nyilatkozik:

Vannak a kül- és hadügy körében „bizonyos közös ügyek,” melyeknek elintézését a fejedelem teljhatalmára bízni nem lenne alkotmányoszerű, másképp kell tehát azok elintézéséről gondoskodni. Miután azok mindkét államot illetik, eltekintve a pragmatica sanctiotól, „magának a dolognak természete szerint is csak közös egyetértéssel és így közös tanácskozással és közös megállapodással intézhetők el. Nem is lehet azok elintézését mind egyik állam külön országgyűlésére bízni — mert megtörténhetnék, hogy a két országgyűlés egymással homlokegyenest ellenkező határozatokat hozna s így positiv elhatározás nem keletkeznék; a feljebb érintett módon bármely alakban együtt tanácskozó testület pedig bármiképp nevezessék is, mindig csak valóami delegatióféle lesz; s azért részéről (mond Ghyecy) a delegatió fennálló intézményét javíthatónak, de elvileg elvethetőnek nem tartom.

Ime hogyan veti el a balközép második legélesebb fegyverét: nem kell delegatio!

Hogy Ghyecy a közös minisztérium és delegatio fennállásának szükségességét sept. 7-ki nyilatkozatában hatalmas érveléssel indokolta, kimutatta, ezt a legvérmesebb balközépi sem tagadhatja; ámde azt mondhatja erre: azért tette s téteti velünk félre e két fegyvert, hogy a legerősebbet adhassa pártja kezébe, így szólván:

Kell külön magyar hadsereg.

Mi Ghyecy nyilatkozatából azt olvassuk ki, hogy azért jelenté ki legelőbb is azt, hogy ő nem szakértő, miszerint véleménye a hadügy reformját illetőleg súlyából veszítsen; továbbá indokolása is olyan gyöngye, mintha csak arra lenne számítva, hogy a balközép ne maradjon fegyver nélkül, de ez olyan legyen, a melyvel sem magának, sem másnak sokat ne arthasson.

Ghyecy azt állítja, hogy a szövetkezett magyar és osztrák államoknak nincs föltétlen szükségök egységes hadseregére; ha külön magyar hadsereg lesz, ez nem von le a két állam haderejének harc képességéből; hisz ugymond a német hadsereg sem volt egységes, mégis milyen világgrázsoló győzelmeket aratott Franciaországban; ez okon, elismerve az egyenlő szervezet, közös főhadparancsnokság szükségét, olyan szerepet szán a leendő magyar hadseregnek, melytől visz a bajor a porosszal szemben.

Ugy látszik, Ghyecy Kálmán e pontnál a tulajdonképi politikai momentumokat is figyelmen kívül hagyta; például azt, hogy Bajorországnak külön souverainje van; hogy bajor hadsereg mindig létezett és szövetséges viszonyban állott az egyetemes német haderővel; végül azt, hogy Németország ép most dolgozik azon, hogy a közép-államok hadseregeit, külön souverainjeik daczára, egységes hadseregbe illessze össze. Hogyan tanácsolhatja tehát államférfi azt, hogy egy uralkodó szövetkezett államai haderejét azon perczben ossza kétfelé, midőn sokkal hatalmasabb szövetségja 20—30 fejedelem hadait foglalja egy keretbe? ezt bajos megérteni, ha csak ép e kérdésnek gyenge oldalait feltüntetni nem volt Ghyecy célja.

Mi ezt gyanítjuk már abból is, hogy a külön magyar hadsereg felállításával kapcsolatos belpolitikai ellentétekről — s a Lajthántul előidézendő mozgalom irányáról — mint politikus mélyen hallgat, bár, mint nem katonai hadi szervezetet terjedelmesebben érinti; ezért úgy véljük, hogy a külön hadsereg szükségét szándékosan gyengén indokolta a balközépi zászló tisztességeért.

Hisz voltaképp magát az okot cserélte össze az okozattal, mit oly nagy logicusról különben fel sem tehetnénk. Például a francziák és szövetségeseik nem azért vették be Sebastopolt, mert angol, olasz, török hadsereggel kezelt fogva működtek, hanem ép ennek daczára is; ezt mondhatjuk a német hadsereg diadalairól is, bár a porosz mellett ott volt a bajor, szász, badeni, württembergi hadsereg is. Azután Ghyecy bajor példájára eszünkbe jut az is, hogy I. Napoleon jól tudta vezetni a francziák mellé állított német, olasz, lengyel contingenseket, de azért Lipcse alatt egészen más eredményeket mutat vala fel, ha a németek fronteot nem változtatnák, s utóbb Hanaunál hátába nem vetik magukat. Hadi dolgokról gondolkodó államférfiúnak, ilyen esetekről is meg kellene emlékezni, ha ir egy sok nemzetiségből álló egységes hadsereg széthontásának lehetőségéről, czélszerűségéről.

Nézetünk szerint nálunk a hadseregszervezés ügyében is a nemzetiségi szempont után azonnal következnek az alkotmányos.

A nagy állandó hadsereget a szabadelvű jogállamok csak tűrik, a nemzetgazdaság pedig keservesen sinli nyomásukat. A demokratikus szabadságérzet s a józan nemzetgazdasági számítás tehát más utat kell, hogy keressen a nemzeti védelem biztosítására, kifejezésére. Ezt nem is kell keresni, megvan a honvédségben.

Ghyezy, úgy látszik nem akart a Deák-pártnak hizelegni, azért nem lépett ezen térre, azért kereste az archimedesi pontot, a hol fel nem található.

Másfél százados hadserget ketté osztani úgy, hogy a tulságos bomlásnak ne induljon, kettő helyett hét részre ne váljék — szerfelett bajos, lehetetlen, kivihetlen. Különben is az uralkodói teljhatalom és állandó hadsereg édes testvérek; ezért a modern államok törekvése csak az lehet: harczerkéssé tenni a férfit, de nem vetköztetni ki polgári jellegéből, — lehető nagy számú véderőt szervezni, minél csekélyebb költséggel. A mi csekély nézetünk szerint nemzeti haderőnk megteremtésében csak ez lehet jelszavunk: a honvédség folytonos, fokozatos szaporítása, harczerkésségbeni tökéletesítése, az állandó hadak ez arányban apasztása, s így az ország terheinek könnyítése, a militarismus szellemének szűkebb térre szorítása. Ezen az uton lehet haladni.

S mit javasol Ghyezy legyen külön magyar állandó hadsereg, a mire azután évente nem 30, hanem eshetőleg 60—70 milliót is kellene költenünk, és alkalmilag megtörténhetné, hogy a tőlünk elválasztott lajhtantuliak 500,000 embere elkésnék, mint elkésett hajdan is, míg a pragmatica sanctio nem volt megkötve és nem létezett egységes hadsereg.

Mi legalább a külön csillámért nem lennénk hajlandók kétszeres terüht venni nyakunkba, az állam biztonlétének rovására. Különben is maga Ghyezy mondja, hogy különbség van „egy tökéletesen magán álló állam és egy oly állam közt, mely másokkal szövetségbe lépett” — ugyanő mondja azt is, hogy „egy szövetséges államot a tökéletesen magánálló (Franciaország, Anglia) államok függetlenségének minden atributeimival, a szövetség fenntartása mellett, felruházni akarni nézete szerint sisiphusi munka, gyakorlatilag kivihetlen kísérlet” — s ez, szerintünk mai napság reánk ép hadügyitekintetben illik, ha csak kevésse vesszük is figyelemre, nemcsak hazánk anyagi állapotát, a hadsereg ujon szervezése óriási nehézségeit, hanem főleg a mindenki által ismert belpolitikai nehézségeket és külállami viszonyokat. Ghyezy ezekről mélyen hallgatott, a mi ismét azt gyaníttatja velünk, hogy Imre király improvizált fegyverére gondolt, s ezt akarta az erős hitűek kezébe adni, a csaknem jelszó nélkül maradt zászló mellé.

Ghyezy a közös ministerium és delegatio dolgában nagyon közelit a Deákpárthoz, s messze elhagyja a balközépet; a külön állandó magyar hadserget gyengén védelmezi; a közös külügyet, pénzügyet, főhadparancsnokságot, — az állami bankot és alkalmilag nagyobb előnnyel megújítandó kereskedelmi és vámszövetséget illetőleg csaknem deákpárti szempontból nyilatkozik — több helyen elismerve a kiegyezés vívmányait s a haladás ez alaponi lehetőségét. Ez elogeokkal szemben pártját úgy látszik azzal vigasztalja, hogy „jövője egyáltalában nem kétségbeesett”, de miután kisebbségben van, szövetkeznie kell és pedig a Deákpárttal, mert ezt a 48-sokkal csak nagyobb elváldozat árán létesíthetné.

Ghyezy a „Deákpárttal kiegyezés eszméjét elfogadhatónak tartja” s ily reményben nyújtá pártja fölé a pártkiegyezés „bőke-olaját”; meggyőződése, hogy ezzel a haza iránt köteleességét teljesítette; lelkiismeretét megnyugtatta, s tartva attól, hogy pártja kitárt nézeteit el nem fogadja — kijelenté, hogy egyéni meggyőződése szerint ő a közjogi oppositiot az általa elősorolt elvek keretén túl nem terjesztheti ki; e szerint a balközéppártnak a választásoknál használt jelszavait: nem kell delegatio! nem kell közös ministerium!

kell külön magyar hadsereg! a párt fővezére nem fogja hangoztatni. Mert a delegatio és közös ministerium szükségességét vallja, a hadsereg ketté osztásának lehetőségét katonai szempontból, mint nem szakértő vitatja, de mint politikus ovakodik azt részletezni, minthogy e minőségben vagy önmagát kellene megcáfolnia, vagy kimondani, hogy az ezer okból ezidő szerint nem valósulhat; a monopoliumok eltörléséből sem lehet semmi, miután a szomszéd és szövetséges államok érdekeit is kímélni kell; szóval — Ghyezy sept 7-ki nevezetése és különös nyilatkozata után van középbalpárt, de fővezér nélkül; miből a jövő parlamenti cam-pagnera is lehet következtetni egy kis zürzavarra, a mi a reformoknak aligha kedvezend.

Országgyűlés.

A képviselőház sept. 11-iki ülése.

Elnök Bittó István; jegyzők: Széll Kálmán, Szeniczey Ödön, Kiss Miklós.

A kormány részéről jelen vannak: Pauler, Trefort, Tisza, Szilágyi István, Miletics Svetožar.

A tegnapi ülés jegyzőkönyvének alakulás előtti részét Hedry Ernő korjegyző a választott elnök beköszöntése utáni részről szólót Széll Kálmán jegyző fölolvastván, az észrevétel nélkül hitelesítették.

Elnök jelenti, miszerint ujjabban: Decani Károly, Buttyán László, Csáky Tivadar, Marjássy Béla, Groisz Gusztáv, Szilágyi István, Miletics Svetožar képviselők jelentettek be megbízó-leveleket, — továbbá, hogy Trefort Ágoston magát új választásnak alvételendő, leteszi mandatumát, gr. Szapáry Gyula pedig mint két helyen megválasztott, a vágújhegyi kerület képviselőjéről lemond.

Az erre felvett napirendben beszédetnek a szavazatok a 9 bíráli bizottságba, a számvizsgáló, gazdasági, naplóbíráli és kérvényezési bizottságba.

Az eredmény szintén holnap fog kihirdettni.

Elnök felolvastatván a delegatokat egybehívó királyi iratot, a küldendő tagok megválasztását a holnapi ülésen véli eszközölhetőnek. (Helyeslés.)

Elnök az osztályok alakíthatása végett tudatja, hogy 384 magyarországi képviselőből a három első osztályba jut 43, a többibe 42; 26 horvát képviselő közül az első 8 osztályba jut 3—3, a 9-ikbe 2.

Mire az osztályok sorshúzás után alakíttatnak meg.

Ezután beszédetnek a szavazatok a pénzügyi, vasuti és mentelmi bizottság tagjaira.

Legujabb táviratok.

London, sept. 11. A „Times”-nak jelenti Trouvilleből: Berlinből ide érkezett tudósítások megerősítik azon hírt, hogy a francia köv, Gontaut az ausztriai és orosz császárok által barátságosan fogadtatott. A czár kinyilatkoztatta Gontaut előtt, hogy a világon semmiért sem venne részt oly conferentiában, mely céljában Franciaország iránt ellenséges lenne.

Páris, sept. 11. Azt állítják, hogy Toulouseban egy nagy kerületi katonai parancsnokság fog felállítani. Ezen parancsnokság, hír szerint, Bilot tábornokra fog ruháztatni.

Bécs, sept. 11. Szent-Pétervárról távirják a „Presse”-nek: A hatóságok intézkedéseket tesznek a czár ünnepélyes fogadtatására. Varsóban biztos hírként hallatszik, hogy Berlinben semmi határozott egyezmények, hanem elvi megállapodások szóbelileg jöttek létre.

Boroszló, sept. 11. A „Bresl. Ztg.” jelenti: Németország katolikusainak közgyűlése a következő indítványt fogadta el: Németország katolikusai felhívandók, hogy a szorongatott egyházért és a pápáért mennél gyakrabban imádkozzanak. Szintén elfogadtatott azon indítvány, hogy a Fuldában egybegyűlve voit német püspökökhez felirat bocsátandó ki, melyben az egyház és annak pástori iránt feltétlen hűség fejezendő ki, továbbá az egyleti törekvések gyámolítása lesz kérendő. — Ezen kívül a Michaelis-testvériség, valamint a Xaveri-féle missió-ügy terjesztése, illetőleg behozatala sürgetősen ajánlatott. — Gleichwitzban Led-roch kath. lelkésznel s iskolafelügyelőnél a polgármester által házmozgás eszközöltetett; lengyel nyelvű tiltott iratokra találtak; ez ügyben már megkezdett a vizsgálat.

Fulda, sept. 11. A püspökök értekeztetére továbbá jelentkeztek: a limburgi, mainzi, paderborni, aichstadti püspökök és a bambergi érsek. A város ez uttal sem tesz előkészületeket a főpapok elfogadására.

Néptanítók közgyűlése.

(Indali P. megnyitó beszéde.)

Tisztelt tanítóegyleti közgyűlés!

Közel egy évi egyesülésünk, s a mennyiben a távolból lehetséges, egymást támogató közreműködésünk után ime ismét összehozott bennünket a legfontosabb hazai közügy: a nevelés- s közoktatás-ügy szeretete! Összehozott, hogy a központtól távol lakók itt a tüfökon, egymástól, ennek össze forrtan hatványosan növekedő lángjától hevüljünk, lelkesüljünk, buzduljunk, szépre; jóra nemesre, — hogy tette, minden akadályokkal megküzdve kész tevékenységre ujjabb s kitartóbb erőt merítsünk hivatásunk, kötelesegeink, missiónk betöltésére, teljesítésére, a haza jólétének s leendő felvirágzásának eszközésére, előmunkálására.

Üdvöz legyenek, tisztelt tanító urak, kedves pályatársak! sava s borsai az életnek, a társas köröknek! képzői, nevelői az ujjabb nemzedéknek! előkészítői, irányadói a jövő kor eszméinek! — Üdvöz legyen egyszersmind a pártoló közönség is lelkes felkarolója, buzgó segélyzője az életre való eszméknek, hosznos vállalatoknak.

Összegyűltünk, hogy mi, a közbizalomnak kifolyásai, az egylet tisztviselői számot adjunk sáfarkodásunkról, munkálkodásunkról, s a közgyűlésnek, melytől megbízatásunkat nyertük az ügyek vezetésére, kezelésére, visszaadjuk a jogot más tisztviselőség választására, s hogy tanácskozzunk ezutáni teendőink felől, miként valósíthatnók meg leginkább azon ideit, melyet lelkünkben fetállítottunk, miként érhetnők el legbiztosabban azon célt, melyet magunk elé tűztünk.

Mindnyájok buzgó támogatását, higgadt közremunkálását kérjük.

A cél: a tanügy s általa a haza jólétének emelése; eszköz e magasztos cél elérésére: az erők egyesítéséből származó hatalom.

„Egy ember csak egyes számjegy, kettő egymás mellé téve tízszerez értéket nyer, három, helyesen viszonyítva, száz szorosot, ha jóakarutakat eszűket, munkájokat egyesítik” — ugymond igen, helyesen Laboulay. — Az erőnövekedés ez aránya tanítói egyleteknél a következőkön alapul:

Szakközönyök, szakkönyvek olvasása, kérdések, tantervek tankönyvek együttes megvitatása, eszmecserék, elmélkedések, öndolgozatok gyűléseken felolvasott értekezések, példánytanítások s ezekről való észrevételek, véleményezések tanszerkiállítások stb. stb. Maganynyi tényező, hatalmas factorok, melyek a figyelmet, a vizsgálódás szellemét felkeltik s folytonosan élénk tevékenységben tartják. A kiválóbb tehetségek szereplése feltűnése s a tag- s kartársak s közönség állami méltánylása jótékony ösztönül szolgál másoknak is az iparkodásra, a haladásra. A pezsgő élet s folyamataiba indult áramlat elvégre fölírzza tespedéséből, s magával ragadja a hanyagot is s állása s a szent ügy buzgó munkásával változtatja.

Varázserő, nagy hatalom rejlik az egyesülés szellemében a tapintatosan, jól vezetett egyletekben.

Egyleteket tehát, tanító egyleteket minél többet szervezzenek lelkes pályas- s honfittársaink a tanügy s hazánk felvirágása szempontjából mindenfelé a hazában s ne legyen tanító az ország területén, ki valamelyikhez ne csatlakozzék.

Dicső pályas tanítói pályas! nevezetes tényező a tanító polgári társaságban! Lord Brougham szerint a tanítók az állam legfontosabb tisztviselői. A tanító ABC-je — az az a szellem melyet a gyermek lelkébe csepegtet — hatalmasabb a katonasuronyánál! Nem a gyutitpuskákknak, s más fegyvereknek, hanem az iskolamestereknek köszönheti Poroszország nagy győzedelmeit.

Hála az égnek nálunk is feljött már, miért oly rég óta áhítozunk: a nevelés, a tanügy csillaga! Mi is eljutottunk végre oda, hová I. Frigyes Vilmos eljutott volt; belátására annak, miként nagyon is eljött immár az ideje, hogy a nép s polgárok gyermekeinek is czél szerű neveléséről oktatásáról gondoskodjunk. Csaknem minden száj, minden ajk a közoktatásügyet hangsúlyozza.

„Korunk jogi s cultur államai a műveltség annál nagyobb fokát teszik nélkülözhetlenül szükségessé, minél több polgára a hazának van hivatta az országos és helyhatósági választásoknál, a képviselő testületek üléseiben, s az esküdtzsekeknél, sőt a magán egyesületek és társulatok kebelében is közvetve vagy közvetlenül járulni az ügyek intézéséhez; minél nagyobb valamely államban a közvélemény befolyása a közügyekre, annál szükségesebb, hogy a közvélemény felvilágosult és művelt legyen.” Mond egy jeles honatyánk, a derek Csengery Antal. A szabadság tör műveleden nép kezében, melylyel azt ismét meggyilkoljal! „Kénytelenek vagyunk a democratiával megalkudni s józan igényeit kielégíteni, — úgy mond új közoktatási ügyérünk; de a democratiát a szabadsággal csak úgy lehet párosítani, annak veszélyeit csak úgy lehet kikerülni, ha a nép műveltségét hathatósan előmozdítják.”

Nem kitűnő egyes celebritások, államférfiak, művészek, költők stb. szereplései, művei, remekei, hanem a népműveltség azon foka, melylyel a nagy tömeg, a nemzet zöme általánosan bir s mely egy benső, mint külső életben: érzéseiben s cselekedeteiben nyilvánul, adja meg a rangot, az állást valamely nemzetnek s hazának, melyet az a különböz

nemzetek s országok sorozatában elfoglal szavának s tekintélyének a mérlegben súlyt kölcsönöz.

S annál inkább kell nekünk mindenen felettietni minden eszköz igénybe vételével arra, hogy népünk lelkét, értelmi fokozatát emeljük, mert nagyon igaz tárczát cserélt kultusminiszterünk mondása: „Lehet rövid idő alatt hadserget előteremteni, lehet vasutakat építeni; de nemzeti műveltséget rövid idő alatt előteremteni lehetetlen.”

Üdvös mozgalom, élénk tevékenység életjeleivel találkozzunk csaknem minden lépten-nyomon s az ország minden részeiben: tanító- és tanítónő képezdék s más tanintézetek felállítás, s felszerelése, póttanfolyamok szervezése, felnöttek oktatása, kitüntető jutalmak, külföldre utaztatások képzési szempontból, mind dicséretes s szép jövőt előkészítő intézkedések oly országgyűlés mellett, mely nevelési, közoktatási czélokra többlet kész mindig megszavazni, mint mennyit előirányzatba tesznek, mennyit kérnek tőle. „A mit mi a közoktatás terén meggyaldalkodunk, — ugymond hazánk bölcse, Deák Ferencz — igen drága árat adjuk meg, oly árat, melyet nem lehet összegekben kifejezni s melyet századok mulva is meg fog az ország érezni.”

Rajtunk a sor szeretett pályatársak! Minden felől pártoló közönségtől környezve s biztatva, nekünk a megindult áramlatot nem megakasztani, hanem okosan szabályozni a törekvésünk, hogy enynyi készség, enynyi áldozat minél dúsabb, minél gazdagabb gyümölcsöket teremjen.

Kezet kézbe, vállat vállhoz, sorakozzék egymás támogatására mindenikünk! Képezzük, képezzük magunkat minden hatalmunkban álló útonmódon s a legjobban arra, hogy a lehetőleg egészsegesebb eszmék, a leghelyesebb ismeretek, emberi s hazafiai erények birtokában jutva, ezeket hivatásukból kifolyólag, mint legjobbak magvakat hintsük pályakörünkön, minek kívánt, óhajtott jó, dús, gazdag aratása legyen. Minden erőnkkel igyekezzünk beteljesedésén a jóslatnak: „Magyarország nem volt, hanem lesz.”

„Még jőni kell, még jőni fog!
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Száz ezrek ajakán!

Legyen s birjon a jó magról, melyet hint minden szántó minden pályatársunk oly érzéssel, oly meggyőződéssel, mint a tanítók s nevelők legünnepelebbje, Pestalozzi, ki így szól:

„Keljen ki siromon innen, vagy tul, az mindig; de hogy kelni fog és használni, azt Istenem hinnem engedi s e hitben halok el!”

Ezzel van szerencsém zsenge egyletünk életében második közgyűlésünkét megnyitottnak nyilvánítani.

A császárok és a socialisták.

A „Spectator” után, —

A három császár Berlinben és az ötven külföldi socialista Hagában, úgy látszik, bizonyos közös czélok tartanak szem előtt. Lagalább mindkét fél a legnagyobb ostentatióval hirdette, hogy találkozásának czélja a béke biztosítása. Ezt mondotta a czár nem rég a doni kozákoknak, ezt jelenti ki a hágai kongresszus jelentése, a midőn mondja: „azon czélból jövünk össze, hogy a munka emancipálása által lehetetlené tegyünk minden háborút.” E mellett azonban nem mulasztottuk el az internationalista urak üdvözlőket intézni a komune áldozataihoz, mely szintén lehetetlené igyekezett tenni a háborút a munka emancipálása által, de mint együnnepelet internationalista szónok Genfben nyilatkozott, egy előzetes háborút még is szükségesnek tartott, hogy jövő háborukat lehetlenné tegyen.

E két kongresszusnak azonban nemcsak általános, de vitalkozásai specialis tárgya is egy és ugyanannak tűnik fel. Az internationalisták a „föderatio” vagy „centralisatio” nagy tárgya fölött vitalkoznak: felosztatassék-e a vezértanács s a társulat minden egyes országban saját felelőségére cselekedjek, vagy még abszolútbb hatalommal ruháztassék fel a vezértanács és minden individualis társulat hatalmát kezébe vegye?

És a császárok értekezlete hihetőleg szintén hasonló tárgya körül fog forogni, nevezetesen. hogy mint egy vagy mint három ember cselekedjék-e Keleteuropa három nagy császára; úgy egyesüljenek-e, hogy összes roppant erejüket egy és ugyanazon czélra fordítsák, vagy mindegyik menjen saját útján minden közös egyetértés nélkül?

Az ilyen mesterség kísérletekből, hogy teljesen ellentétes érdekek kombinálása által szerezzünk békét, egyéges eljárás terv mellett — ritkán szoltak eredményre vezetni. S az ily szövetségek és kölcsönös egyetértések rendszerint nem békére, de háborúra vezetnek.

Miként a gasteini egyezés csaknem közvetlenül az 1866-iki háborúra vezetett Poroszország és Ausztria közt, ugy most azon mesterséges intézkedések és megállapodások oly pontok fölött, melyekre nézve a különböző hatalmak tökéletesen soha egyet nem érhetnek, mindenesetre még elkeseredettebbek teszik a kedélyeket a jövőben.

A mi pedig az internationalis kongresszust illeti, bármily keveset tartunk is ennek európai be-

folysáról, és bármily csekélyre becsüljük is annak hatalmát ez országban: tagadhatlan, hogy sokkal több rosszat tehet e társulat, ha különböző elágazásai azon hitben élnek, hogy kívülről saját forrásaikon kívül is örökös támogatásban részesülnek, mintha arra vannak kényszerítve, hogy kizárólag önmagukra támaszkodjanak.

Konferenciák a világ békéjének biztosítására a legbiztosabban veszélybe dönthetik a békét; és oly konferenciák, melyek a nemzeti erőket határozott összpontosításra s a nemzeti célokat szervezkedésre segítik: sokkal inkább képesek veszélyeztetni a világ békéjét, mint oly értekezletek, melyek „vezérirányítók” felosztását mondják ki s mindegyik ágazatot saját útjára bocsátják.

Nézetünk szerint legjobb lenne, ha a császárok találkozója semmi eredményt nem vonna maga után s ha az internatónalisták hági kongressusa csakugyan felosztaná a vezérirányítást s magukra hagyná a különböző államok elágazó sectáit.

S valószínűleg ez lesz az eredmény mindkét esetben; noha ha Bismarck hg. geniusa dolgozik Berlinben, sokkal több okunk van félni, hogy egy vagy más kombináció lép előtérbe. Mondjuk, „több okunk van félni,” mert távolról sem hisszük, hogy jobb művei veszélyben forognának, — hogy például Németország egységének valami komoly oka lenne félni a bajor partikularistáktól.

Jó lesz megérteni Lajos királynak, hogy az osztrák császárnak eszéágában sincs többé szítani a délnémet partikularisták elégedetlenségét, mint nincs kedve harezra kelní az olasz királyság ellen; de továbbá nem is hihetjük, hogy bár mennyire éljen is Lajos király azon jogával, miszerint alászállott fontossága érzetében bubánatnak adja magát, — félre érthesse a német császárság iránt csaknem az egész bajor nemzettel nyilvánult szívélyes loyaltitást azon alkalommal, midőn a német koronahag legközelebb katonai szemléit tartotta a déli államokban. Azon tárgy, a mely Bismarckot arra bírta, hogy a két császári szomszédot Berlinbe édesgesse, ennél sokkal nagyobb veszélyt és nyugtalanítóbbságot eredményt zárhat magába.

Bismarcknak valószínűleg az volt főzélja a berlini találkozás létrehozásával, hogy bizonyos befolyást nyerjen mind a császár, mind Ferencz József fölött, s így képessé váljék megvédeni Németországot ezeken oly természetű keleti politikája ellen, mely az új császárságot fenyegethetné.

Minél inkább fogja azonban Németország Ausztriát és Oroszországot szorítani, hogy érdekek és köteleességekben áll bizonyos megállapodásra jutni a Duna torkolatát és az ottman birodalom sorsa fölött: annál fájdalmasabban teszi nyilvánvalóvá mindkettőre nézve, hogy ohajaik és reményeik tökéletesen szétágnak s bármily egyezségre lépjenek is, az csak terhes és bosszantó leend mindegyikükre nézve.

Nagy dolgokat várhatunk mindamellott is a fejedelem természetes óvatosságától és félelmétől, leghatalmasabb collegájuk borzasztó esete után.

Bismarck kétségtelenül kíváncsi arra tartja, hogy garantáltak legyen az európai egyensúly fenmaradása iránt, de nem látja-e, hogy eme garantáltak a legtöbb esetben csak provokatív a háborúra? Maga Franciaország, noha valószínűleg még sokáig fog rágódni a vett sérelmek fölött s csak idővel fog tenni valamely erőfeszítést veszteségeinek helyreállítására, a latszólag ellene irányított kombinációk által inkább új vakmerő kísérletekre ingereltetik, semhogy közönyösségre ringattatnák.

Mi azt hisszük, hogy Bismarck herceg minden teremtő és erélyes államférfiúi tehetsége mellett is, a midőn megszilárdítani akarja a közelebb szerzeteket, inkább gyöngyözt azokat, s elővigyázati intézkedései csak ösztönözni fogják Franciaországot a mielőbbi fellépésre.

Másrésről tagadhatlan tény, hogy Ausztria és Oroszország egészen ellentétes érdekekkel bírnak a keleten és már maga azon megállapodás is, hogy egyelőre minden cselekvéstől elállanak ez ügyben, inkább újabb sérelmekre szolgáltatnak okot, mintsem hogy ismételt villongásoknak szárnyát szegné.

Ha a berlini értekezlet csakugyan azon politikai jelentőséggel bír, a melyet annak Európában általában tulajdonítanak, nagyon kételkedünk, nem tett-e ballépést Bismarck ur? Oroszország és Ausztria közt, minden villongás rendkívül veszélyessé válhatnék az egész keletre nézve, az ily villongás ellen pedig a konferenciák mindig rossz mentőszerek.

Berlin, sept. 9.

Sándor császár 9-én délután hosszabb időt töltött az orosz követségi kápolnában, hol saját nagybátyja, Pavlovits Mihály nbg halála napjának emlékére áhítatosságát végzé. Sept. 10-én 12 terítékű családi ebéd volt a császári palota balkontermében. Az este a császári palotában tartandó udvari hangversenyre 350 meghívás küldetett szét.

A német császár Marienburgba utazása végett következő intézkedések tetették: elutazás Berlinből 12-én reggel; Marienburgba tartózkodás 14-kig. Ugyanazon napon délelőtt Brombergben az iparskola alapkövének letétele, s este Berlinbe megérkezés. Berlinton Dirschauig, hol ebédelnek, Vilmos és Sándor császárok közösen utaznak.

Az orosz császár este gr. Andrássyt hosszas ihallgatáson fogadta. Sept. 11-én az orosz császár

szár névünnepe lesz. Vilmos és Ferencz József császárok személyesen adták át jókívánságukat; ez alkalomból a császár diplomatiái testületet is elfogadja. Délben három asztalnál nagy ebéd lesz az orosz követségi palotában, melyen az összes uralkodók, a tábornokok, a kíséretbeli személyek és a hadsegédek lesznek jelen.

A diszpolgári oklevélnek Bismarck és Moltke részére átnyújtása alkalmával Bismarck ezt mondá: Tény, hogy három császár összejövele mindennél úgy tekintetik, mint az eddigi nagy események után a békének biztosító kezessége. A békében való közhit az iparos tevékenység felvirágzására ép oly fontos, mint maga a béke fentartása; a találkozás ezen jelentőségét a népesség szintén érezni és elismerni látszik. A császári vendégek a Berlinben való meleg fogadás által nagyon ki vannak elégitve. — Moltke a császárok találkozásának súlypontjául szintén a békében való bizalom megszilárdulását emeli ki, melyben a nemzet joggal találhatja ezen esemény fontosságát.

Az ausztriai császár Vilmos császár által a schleswig-holsteini 16-dik huszárezred tulajdonosává nevezetvén ki, — ezen ezred egyenruhájába mutatá be magát Vilmos császárnak, és erre bucsulátogatásokat tett az orosz követségi palotában és a császári palotában.

Gortschakoff és Andrássy majdnem minden nap értekeztek Bismarck hggel; ezen értekezések bizalmas természetűek voltak.

Drezdávárs részéről egy küldöttség nyújtá át Bismarcknak a diszpolgári oklevelet.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, sept. 13.

— **Király ő felsége** legközelebbi utiprogramjáról a következőket írják: Közvetlen a Berlinből távozás után, mely Görlizen és Reichenbergen át 12-én történik meg, ő felsége Bécsből Woldendorfbá megy, hol az ulrichskirchnei kastélyban vend szállást míg az ott tartandó hadiszemlék lefolynak. Résztvesznek ebben Rainer főherceg, Kuhn hadügyminiszter, Horst honvédelmi miniszter, azután Maroic és Schmerling tábornagyok. 14. este ő felsége Budára érkezik. Ugyanazon nap Andrássy gróf is visszatér fővárosunkba.

— **Bonnaz Sándor** csanádi püspök, ki a jótékonyág gyakorlásában fáradhatlan s már eddig is a legáldásosabb emlékü nevet vívta ki magának a katolikus egyház fényes történetében, ismét egygyel szaporította szép tetteinek számát. Saját pénzarából évenkénti 1200 frtot utalványozott dr. Orthmayer Tivadarnak, ki eddig máris nem csekély sikert aratott régészeti és történelmi tanulmányai-
val. E segély lehetővé teszi, hogy a törekvő tudós Pestre tehesse át lakását tanulmányai folytatása végett.

— **A kolozsvári torna-vivoda-egylet** igazgató választmánya tegnap tartott gyűlésében vivómesterré a kitűnően képzett s vivómesteri oklevéllel ellátott Tompa Károly ügyvéd urat nevezte ki. — A tornamesteri állomás nem töltött be, hanem az erre vonatkozólag már kihirdetett pályázat határideje folyó hó végéig meghosszabbított.

— **Tudományos előadás.** Figyelmeztetjük közönségünket a szombati előadásra, melyet Veber Antal ur a Redoutban tart a villanyosságáról.

— **A helybeli „dalkör” és „Hilariá”** tagjai tegnapelőtt este összpóbat tartottak Huber kamagyt vezetője a. a. r. kath. Lyceumban Énekelték a versenyt, „dala magyar” egy másik nagy kardalt „győzelemről győzelemre” igazán méltánylást érdemlő praezisióval és öszehangzással a pianoknak pontos megtartásával gyakorlott hanghordozással. A hatásból ítélve, melyet az említett két kardal elénekélése az egynehány jelenvolt hallgatóra tett, a két dalegylet együttműködésének a pár nap mulva adandó hangversenyen a legszebb sikert ígérhetjük. Ohajként hallottuk említeni, vajha e két szép egylet tagjai csakugyan végleg egyesülnének, miután imár a közeledés megtörtént, mily imponás dalegylete lenne akkor Kolozsvárnak.

— **Kolozs-dobokai néptanítóink** ebédjére, mely a „sörházban” tegnap tartották, sok résztvevő jelent meg — A társaság igen jól mulatott és fővilanyzott kedélyvel egész 4 óráig ült asztalt. Folyt a bor; de a barátság szilárdult általa. Bajos lenne mindazoknak neveit elősorolni, kik kezökbe véve pcharaikat, majd egyik, majd másik egységére üritették azt; mit a többi jelenlévők szívből eredő, éljenezé kísért. — Az elmés, talpra esett toástirozók közül ki kell emelnünk a következő ismert férfiakat: Pál Ferencz, Szász Domokos, Szász Gerő, Indaly Péter, Orbán Dénes és végre Szentgyörgyi Lajos urakat.

— **Ebéd után fölrandultak** néptanítóink Monostorra a gazdasági épületbe s ott egyes gazdasági eszközök fölött egyik-másik tanár alapos oktatást tartott. Ma reggel 7 órakor néptanítóink egyrésze a távirdai előadást, másrésze pedig a szent-péteri mintaiskolát látogatta meg. A dél pedig ismét egybehozta néptanítóink egy részét a városi sörházba, honnét ebéd után kiki elindult rendeltetése helyére. Hiszük, hogy érezhető s a közmivelttség terjesztésére hatással lesz a mostani tanfolyam.

— **Bécsi világlálatítás.** Párisból a világlálatításra egy ottani Tommasi Ferdinánd nevű mérnöknek fontos találmánya van bejelentve a távirdászat teréről; mi által az eddigi tengerentuli távirdaközlekedés gyökeres változáson fog keresztülmenni.

— **Vasúti hír.** A „Herm. Ztg.” írja: a legújabb rendelkezések szerint a nagy-szebeni — kis-kapusi szárnyvonal rendőri és technikai megvizsgálása egy e hó 26-án tartandó próbamenet alkalmával fog megtörténni; a rendes közlekedésnek az említett vonal csak f. évi október 1-én fog átadatni.

— **Circus.** Deressin ur — mint egy bűvész — még mind szédegeti nagy kabátja zsebéből az új erőket. — Ez élményes igazgató valóban megérdemli elismerésünket; mert ha napi programja némi változatosság kivételével — majd ugyanaz mindig; mégis folytonos érdekeltséget kelt a közönségben előadásai iránt azon taticájá által, hogy a rendelkezésre álló erőket nem egyszerre, hanem egyenkint lépteti fel „productio” végett a színtérre. — Tegnap megint egy bombát dobott az uracsok csoportjába, midőn Dupszki Nina ujonnan szerződött tag első szereplését hirdette az óriási falragasz, melyről a csabító kifejezés „az ő kecses mozdulatai” mint máskor, úgy most sem hiányzott. — Elég az hozzá, hogy fiatal hőseink igen nagy számmal jelentek meg az új jelenség bámulatára: de ne szólj szám nem fáj fejem közmondásától indítatva Dupszki Nina kisasszonyra térünk röviden. Eszép alak meglehetősen gyakorlatot fejtett ki, de azért még sem sikerült Páry Zsuzsánna lovar művésznőt háttérbe szorítani.

— **Ugyancsak N.-Szebenből írják,** hogy az ottani fegyházból, melyből nem rég tizen szöktek meg, f. hó 9-ének éjjelén megint 3 fegyencz ugrott meg. Ezek között Margineau a híres marha tolvaj. E szökeések arra mutatnak, hogy felügyelet és őrsz az említett fegyházban nem a legpontosabb.

— **Nyilatkozat.** A „Kelet”-ben olvassuk, hogy a dalkörrel a nagy-váradai dalárúnnepélyen 3 színész is közreműködött. Nem tudjuk, hogy az újdondász ur, honnan merítette ez áhírt. Hogy a „kolozsvári dalkörnek” nem ez alkalommal közreműködő, hanem rendes, állandó tagjai ezen urak, utalom a működő tagok lajstromára, hol ezeknek is megtalálják neveit sajátkezüleg beírva. Ezek mint kolozsvári polgárok, nem új, hanem régi tagjai dalkörünknek. Nézzen be névsorunkba a t. újdondász ur, majd meglátja, hogy a társadalom minden rétegéből vannak működő tagok. Van itt uram: hivatalnok, tanár, orvos, orvosnövendő, kereskedő, iparos, színész, jogász, gazdász. Sorakozik e kör lobogója alá minden dalkedvelő. Vajha ezek példát követnék Kolozsvárnak állandó polgárai is, és ezek képeznék a kör zömét! **Gsete.**

— **Sétatérünk megeléknült.** Már kezdett néptelen lenni, ennek oka egyrészt a rossz időjárás, legfőképp pedig a katona zenekar távolléte volt. — Azonban most, midőn a szép, derült napok ismét beálltak, zenészeink pedig vissza tértek, megváltozott sétatérünk kinézése is. — Bizonyítja ezt a tegnapi délután, midőn a zenéért megtelek a sétányok bájos hölgyeinkkel, kik csupán a zenéért jelentek meg. — Ugy látszik, már a hűs, árnyas sétányok nem bírnak vonzó erővel, s hogy a járókelők ne feledjék, családokra van szükség, s ez: a katonai zenekar.

— **A „Herm. Ztg.”-től** egy fizetetlen levélben kérde valaki, hogy kik tartoznak Nagy-Szebenben az u. n. „haute volé”-ehoz. A szerzősége erre nyelvtani alapon alapozva megfelel, írva, hogy volé: röptölt és haute magast, így a kettő együtt magas röptölt jelent s ezekből kiindulva a magas röptű állatok N.-Szebenben p. a galambok tartoznak ez osztályhoz.

— **Svéd és Norvégországek** özvegy királynéja jelenleg Bécsben időzik.

— **Diszkard tisztelet-ajándékul** egy nőnek. Ha Lix k. a Prudhomme József lett volna (Prudhomme volt az, ki Franciaországban legerélyesebben lépett fel a nő-emancipálás mellett,) akkor az elmúlt héten érte volna meg élte legszebb napját, a midőn t. i. az elzásziak Lix k. asszonyt egy diszkarddal tisztelték meg. Kardot egy kisaszonynak! Ez talán sokaknak úgy fog feltűnni, mi még a legelhatározottabb nőemancipálás határain is túlmegy, s mit még a legnagyobb nőbarát sem mert volna álmodni. Magyarátját teli a dolog, ha hozzáteszük, hogy Lix k. a. — hadnagy volt a franc-tireur-öknél.

— **N. Váradon Hamis bankjegyekkel** huztak be egy jámbor román atyafit a heti vásáron. Négy szép ökrét árulta; csakhamar akad vevő egy Turkevebe való kepecz személyében; megvette az ökröket 400 frtért s kifizette árát csupa új tizes bankjegyekben. Az eladó néhány óra mulva vásárolni akarván a pénzen, nagyon feltűnt neki, hogy nem igen akarták azt sehol elfogadni, mert félig-meddig hamisnak állították. Estefelét aztán bement a czedulaházba, hol is megmutatá Amigó vásárbiztosnak a bankjegyeket, ez azonnal felvilágosította, hogy mind a 40 darab hamis. Az atyafi egészen kétségbe volt esve, mert az ökröket már rég elhajtották s így a csalót nem volt remény megcsipni. Amigo ur mindamellott rögtön intézkedett s Német rendőrközeget a csaló elfogására

kiküldte. A csaló már jó messze haladott az ökrökkel, Németh uram azonban másnap még is szerencsésen elcsípte a jó madarat Füzes-Gyarmathon s az ökröket is visszahozta. A rendőrség ily gyors és sikeres eljárása mindenestre elismerést érdemel.

— **Aradnak harezias kinézése volt.** Vasárnap, írja az „Álföld” az utcákban s a téren hullámozott a temérdek honvéd s közös hadseregbeli katona, a nehéz ágyuszekerek le és feldübbögték, a temérdek tábornok, fő- és al-tiszt egymást váltotta fel a „fehér kereszt” előtt, hol a korán reggel megérkezett népszerű honvédségi főparancsnok József főherceg lakosztálya volt. Megérkeztek többi közt Hollán Ernő államtitkár, Szende Béla min. tanácsos, Pongrácz K. parancsnok. A közös hadseregből gróf Huyn kat. országos főparancsnokot, Scudier altábornagyot sat. Megemlíjük még, hogy a szintén ittlévő Horváth János és báró Meszena honvédezedések és dandárpáncsnokok, továbbá Posta Ferencz alezredes és Nyitray József meglátogatták tegnapelőtt az aradi várban azon komor helyiséget, hol 1849-ben mint foglyok laktak, a melyhez annyi szomorú emlék fűzi össze.

— **Mily befolyással lehet egy sarkert közelléte az ivóvízre.** Azon változásokat illetőleg miket a kutviz a sarkert közelléte folytán szenvedhet az „Arsenal de sociéte de med, de Gand”-tól St. Dienben (Allia) Lefort ur által végbevitt vegybontásában azon viznek melynek a sarkertől 50 meternyi távolban levő kutból volt véve — felvilágosításokat nyerünk s így hangzik: a viznek édeskes ize van, hányást nem okoz, s bomlási termények jelenlétét gyaníttató utóízot hagy hátra. Elpároltatásnál vastag szürke tömeg marad hátra, mely főzésre barna-fekete színt nyervén, gyanta szagot terjesztett. E viz azonban szénsavas, állati enyvet s tetemes mennyiségben ammoniak sókat tartalmaz.

— **Ritka végrendelet.** Közelebb Szűcs Ferencz makói földmives végrendeletet tett, a melynek egyik pontja így szól: „250 kötetből álló könyvtáromat hagyom legiljabb fiamnak stb.” A végrendelező vagyonát saját szorgalom által szerezte, s hogy oly csinos könyvtárt szerzett, ez népünk okos és józan eszéről tanuszkodik, melynek csak derék vezetői kellenének s a józan fölvilágosodás hamar földérlne.

— **Szobor-leleplezés** A Türr tábornok által a kis-sztapár-újvidéki csatorna elején király ő felsége által tett első ásó-csapás emlékére emelt szobor sept 8-án reggel nagy közönség jelenlétében ünnepélyesen lelepleztetett. A szobor kitűnően sikerült. Az emelkedett hangulatu közönség Tisza minisztert lelkes éljenzéssel fogadta. Az ünnepély után fényes bankett következett.

— **A bécsi Szt. István székesegyház** nagy tornyán még az ideá bevégeztenek az újítások és tatarozások, miután az Schmidt székes egyházi építő mester által tetejétől le egész talpszatáig teljes újításnak alávetetett. Jövő évben a második, az u. n. oszoka torony kiépítéséhez fognak. Hát a mi pesti lipótvárosi bazilikánk kiépítése hol nyugszik az éji homályban? s mi Béccsel még versenyezni akarunk!

— **A szt.-pétervári nemzetközi statisztikai kongresszus** aug. 30-án tartott ülésében, — mint az „Ind. Belge”-ben olvassuk — **K o l o z s v á r** ur magyar kiküldött kinyilatkoztatá a gyülekezett előtt, mikép ő felsége az ausztriai császár és magyar király jul. 11-ről keletkezett legfelsőbb elhatározással kegyeskedett Magyarország legelőlt felhatalmazni arra, hogy azok a jövő statisztikai kongresszus ülésébe helyeül, az ország fővárosát Buda-Pestet ajánlják fel. K. ur élénkséggel küzdött a mellett, hogy e meghívás elfogadtassék s igére, hogy honfitársai, mindent el fognak követni arra nézve, hogy a közöttük való időzést a congressus tagjaira nézve minél élvezetesebb tegyék, hozzátéve, hogy ha Magyarország bőkezűség, dugzagadság és vagyonoosság tekintetében nem is mérkőzhetik Oroszországgal, de a vendégszeretet, szíves fogadás és a tudomány iránti hódolat tekintetében s mely jelen congressuson oly fényesen van képviselve, kiállja vele a versenyt. — Ezután Észak-amerika tevé meg a maga meghívó indítványát; mire Hunfalvy ur megint felszólal a magyar meghívó mellett, azután a swájcziai tevé meghívásukat; végre is az egész ügy eldöntése, miután Queteler ur Északamerika távolsága miatt emelt ezen gyűlésezési hely ellen szót, a központi szervező bizottság eldöntésére bízott.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

September 12-ről. 5% metaliques 66.30 5% nemzeti kölcsön 71.25. 1860-ki államkölcsön 104.50 Bankrészevények 874. Hitelrészevények 339.70. London 108.80. Ezüst 107.65 Cs. kir. arany 524 — frankos arany 869.— 1/2

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 81. 75. Temesi 81.— Erdélyi 79.50. Horv. Szlavin 84.—.

Felölös szerkesztő **Sándor János.**

Melylyel közhírré tétetik, hogy Deesen a dohány vidéki raktárság (Tabak Districts Verlag), melynek évenkénti dohány-ár-uralma 99,354 frt. 59 1/2 krt. tészen, nyilvános verseny útján írásbeli ajánlatok beadása mellett az ár-alkalmasnak találandó vállalkozónak foglalatadni.

A szabályszerűleg kiállított és bepecsételt (50 kros. bélyeggel ellátott) írásbeli ajánlatok legfeljebb f. év **september 30-án** déli 12 óráig a kolozsvári m. kir. pénzügyigazgatósági elnökséghez benyújtandók.

A további feltételek ezen m. kir. pénzügyigazgatóság kiadóhivatalában, valamint a deési m. kir. pénzügyi biztosságnál, a szokott hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A m. k. pénzügyigazgatóságtól.
Kolozsvárt 1872 szeptember hó 8-án.

4281 — 1872.
Hirdetmény.

A folyó évi november 1-ső napjától a jövő 1873-ik év october utolsó napjáig a helybeli katonai lakományok számára a város által tűzifa pótlékban mintegy 82 □ rövid öl tűzifa továbbá mintegy 12 mázsa világítási olaj, s mintegy 3000 tüz fontos részlet sűrű szalma lévén adandó, ezeknek beszolgáltatása tekintetéből folyó évi **october 5-ik** napján, délelőtti 9 órákor a város ház 4-ik számú termében árjelítés fog tartatni, melyre vállalkozni kívánók a felkiáltási összeg 10% bánt pénzül letétele mellett megjelenni felhívtnak.

Sz. kir. Kolozsvár város közigazgatási tanácsától sept. 6-án 1872.
(549)

(545) 3—3
Egy szép kocsi

druckfederes, újonnan készült, téli, nyári zsalukkal ellátva jutányos áron **eladó.**
Értekezhetni Fogolyúteza 101. szám alatt
Roth Józsefnél.

Megjelent és Demjén László
könyvkereskedésében Kolozsvárt és általa minden
könyvárusnál kapható:
Kolozsvár története.

Első kötet.
Oklevéltárral. (I.) Ős- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)
Irta Jakab Elek.
51—* **Ára 10 frt.** (327)

E mindez tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes f. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legerdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte, magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne bolygódni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Demjén László.

10—10
(535)
Kereskedelmi tanintézet

PORCES KAROLY,
direktor.

BÉCSBEN, Praterstrasse No. 32.

Az előadások októberről kezdődnek. A beiratások szeptember 26-ától fogva. Programmok az igazgatóságnál kaphatók.

PORCES KAROLY, igazgató.

ÖRYOSSÁG NÉLKÜL.
A bank kölcsönökét ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyra s más értékes ingóságokra.
Leszámitol váltókat; vesz értékpapírokat.
Elvállal pénzbehaltásokat váltókra, utalványokra.
Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frttól kezdve telekönyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% o-illetőleg 6 1/4 %-ot tesz.
Egyszermind jelenítik, hogy az „első magyar általános biztosító társaság” főigynökségének vezetését elvállalván, el-fogadunk mindennemű tüz-, jég- és élet-biztosítást.
Az igazgatóság.

(372)
4—4
A fogak és a fogtusz tisztítására és egészségbeállítására alkalmasabb és kir. bécsi udvari fogorvos
POP J. G.
Anatherin-szájvize
mint bármely száj, mert éppen semmi-féle egészség ellenes anyagot nem tartalmaz, a fogak rothadását s a bor-tól kórosodást akadályozza, fogfájás és szájrohadtól óv, és e bajokat, cha-már megválnak rövid idő alatt eny-hűt és megszűnnek.
Kapható: Kolozsvárt **Binder J.** dr.
Hintz Gy., Engel J. és Wolff gyógyszerészek és **Karvázy J.** To-r-dán: **Wolff** gyógyszer. Deesen: **Kre-mer Samuel** és **Both** gyógyszer. De-vin: **Bosniaki és Gergelys Len-yel** gyógyszer. Medgyesen: **Folbert** gyógyszer. N.-Egyedben: **Oberth J.** gyög-yszerész. M.-Vásárhelyt: **Fogarasy D.** Szászvároson: **Leonhardt.** Sz.-Ré-genben: **Traugott és Wachner Zi-lahon: Weiss** gyógyszer. Szilágy-Som-layon: **R. Tarsis Im.** Szamosújvár-t: **Reichardt** és fia gyógyszer. Bethlen-bon: **Reichardt** gyógyszer. W.-Eger-Heidezer gyógyszer. Többen: **Wagner** gyógyszer. Gy.-Fehérvárt: **Biro M.** gyög-és **Csiky R.** Balázsvárt: **C. Schuster** gyógyszer. Bözömenyien: **Lányi J.** gyógyszer. Nagy-Bányán: **Papp** gyógyszer. Szény-Váralján: **Jellinek** gyógyszer. N.-Székelyen: **Szilágyi** gyógyszer. **Fabik** gyógyszer. **Stefaner** Brassóban: **Fabik** gyógyszer. **Jekelius** Brassóban: **Sege-s-várt, Teusch J. B. Misselbacher,** Besztercen: **Dietrich és Fleischer,** Tergovits Ed. Nussbeck. **Tex-toris G. M. Gy. Sz. Miklós.** **Mi-ló M. Sz. Udvorhelyt: Bezabai Ern,** **Temmer E.** Brassóban: **V. Müller** gyógyszer. aradón.

(322)
5—12
Ep most jelent meg
32-ik kiadása
a világhírű, tanulságos könyvek

a „Személyes oltalom”
Laurentius-ó), horitka leposztolva.
Ezerszeresen bebizonyult segély- és orvos-lat (20 évi tapasztalat) a férfimen **elerőtlé-nekedésnek,** az önfertőzöttes következményeinek és a nem. Kísapangásoknak, kapható minden könyv-kereskedés útján **Bécsben Pohan Karoly-nál** Wol-zele 33. Ára 2 ft 40 kr. o. e., postán megküldve 2 ft 50 kr. o. e.
Szegényeknek ha ezt bizonyítvánnyal tanu-sítják s egyenesen hozzájuk fordulnak — ingyen Lau-rentus.
A számtalan utazásokról és a könyv-kivonatokról különösen pedig az ily mcsok iratok-kal ajánlott nyelge nyomdókat jókora árok- Azért arra kell ügyelni, hogy valódi kiadású kápiak az **eredeti kiadást Laurentius-tól,** mely nyolcadik kötet 232 lapon 60 boncziani azélmészeti képtetl s a szerző nevével el-alított bélyeggel van leposztolva.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI
KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főter báró Bánffy-ház, és központi irodája
KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN
főter, Gyulay-ház, felvállal mindennemű
KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. ez. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árah, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**
FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Kereszttesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szerezte-nek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szo-katlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrend.ést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.